

İLLERDE GÖREVLİ EĞİTİM MÜFETTİŞLERİNİN İNCELEME-SORUŞTURMA GÖREVLERİ SIRASINDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

PROBLEMS FACED BY PROVINCIAL EDUCATION INSPECTORS DURING THEIR INVESTIGATIONS AND SUGGESTIONS FOR SOLUTIONS

Ender KAZAK¹

Nevzat ÖZTÜRK²

Başvuru Tarihi: 08.02.2022 Yayına Kabul Tarihi: 23.01.2023 DOI: 10.21764/maeuefd.1070263

(Araştırma Makalesi)

Özet: Bu çalışmada, illerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturma sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri araştırılmıştır. Araştırma, eğitim müfettişlerinin görüşlerinin yüz yüze görüşme tekniği aracılığı ile ele alındığı nitel bir araştırma olup, betimsel durum deseninde tasarlanmıştır. Düzce, Bolu ve Sakarya İl Milli Eğitim Müdürlükleri bünyesinde görev yapan; maksimum çeşitlilik örneklem yöntemiyle belirlenen 19 eğitim müfettişi ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Araştırma sonunda, inceleme ve soruşturma onaylarının açık ve net olmaması, muğlak ifadelerin yer alması, somut bilgi-belgeye dayanmayan konuların inceleme-soruşturmaya konu edilmesi, istenilen bilgi-belgelerin zamanında verilmemesi eğitim müfettişlerinin dile getirdiği başlıca sorunlar olarak tespit edilmiştir. Müfettişlerin iş yoğunluğu, görev tanımında olmayan görevlerin müfettişlere yaptırılması, yasal boşluk, ikili müfettiş sistemi, suç olan fiillerin tam karşılığının yasalarda yer almaması ve özlük ve mali hakların kötü olması, getirilen tekliflerin disiplin amirince uygulanmaması ve sendikal baskılar diğer sorunlar olarak tespit edilmiştir. Araştırma sonunda sorunların çözümüne yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: *Eğitim Müfettişi, İnceleme-Soruşturma, Denetim, Denetmen*

Abstract: In this study, the problems faced by the education inspectors working in provinces during the inspection processes and their solutions were explored. This qualitative research is designed as a case study, in which the opinions of education inspectors are obtained through face-to-face interviews. Interviews were conducted with 19 education inspectors in Düzce, Bolu and Sakarya Provincial Directorates of National Education, who were determined with the maximum diversity sampling method. The data were analyzed using the content analysis method. At the end of the research, the problems mentioned by education supervisors are determined as unclear investigation approvals, the presence of ambiguous statements, the inclusion of issues which are not based on concrete information and documents, and the late arrival of the requested information and documents. Other problems are found as the workload of the inspectors, assignment of some other duties that are not included in the job description, the legal gap, the dual inspector system, the absence of the exact punishments of the criminal acts in the laws, bad personal and financial rights, the abeyance of the suggestions made by authorities, and the union pressures. Suggestions for those problems are presented in the conclusion.

Keywords: *Education Inspector, Supervisor, Examination-Investigation, Supervision, Supervisor*

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Düzce Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı, enderkazak81@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0001-5761-6330

² Eğitim Müfettişi, Düzce İl Milli Eğitim Müdürlüğü, nevzati52@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-5536-2338

Giriş

Devletin idari sistemine bağlı olarak kamu hizmetlerini yapmakla yükümlü meslek gruplarına devlet memuru denilmektedir. Kamu görevlisi unvanına sahip olan devlet memurları, devlet güvencesi altında hizmet sunarlar. Kamu hizmetinde bulunanların görevleri ile ilgili yetkileri, ödevleri ve yükümlülükleri vardır. Bu görev ve yükümlülükler yerine getirilmediğinde, eksik ya da kusurlu olarak yerine getirildiğinde kamu hizmetlerinin işleyişi aksar, bazen de durur. Bu yüzden kamu kurum ve kuruluşları, çalışanların kurumun çalışma düzenini bozucu davranışlarına karşı bir takım önlemler almak durumundadır (Karaman, 1997). Kamusal hizmetlerin istenilen düzeyde yürütülmesi, etkili hizmet üretilebilmesi için kurum çalışanlarından bazı kurallara uymaları istenmektedir. Kamu kurumlarında bu kurallara uymayan çalışanlar için ceza sistemi oluşturulmuştur. Bu ceza sistemi; kanun, tüzük ve yönetmelik gibi yasal metinlerle güvence altına alınmıştır. Çalışanlar, bu yazılı metinlerde yer alan ve âmirlerinin verdiği görevleri yerine getirmekle ve yapılmaması istenen davranışlardan kaçınmakla sorumlu tutulmuşlardır (Sönmez, 2002). Devlet hizmetinde bulunan devlet memurları, mevzuatın öngördüğü düzenlemeler, yasaklar, kurallar çerçevesinde işlerini yürütürler. Kamu düzenini sağlama amacıyla konulan kurallara aykırı eylemlerde bulunan kamu görevlileri hakkında disiplin işlemi yapılır. Kamu hizmeti üreten Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), bünyesinde çalışanların görevleri ile ilgili veya görevleri sırasında işlemiş oldukları suçlardan dolayı haklarında soruşturma yaptırmaktadır. Soruşturma sonucu işlenen suça karşılık gelen cezanın verilmesi örgütün işleyişi açısından oldukça önemlidir (Karaman, 1997).

Eğitim kurumlarında görevli personelin güvenliğinin sağlanması, devlet işlerinin düzenli olarak yürütülmesi, huzurlu bir çalışma ortamının sağlanması, yapılan eylemlerin suç olup olmadığının belirlenmesi için MEB, Bakanlık Müfettişleri ve illerde görevli eğitim müfettişlerine inceleme ve soruşturma görevi verilmiştir (Yılmaz, 2007). Bu aşamada müfettişlerin görevi, suç olduğu iddia edilen fiillerle ilgili bilgi-belge toplamak, konuya ilişkin ifadelere başvurmak, topladığı delilleri değerlendirerek hazırlayacağı soruşturma raporunda, eylemin suç olup olmadığını, suç ise suçlunun kim olduğunu, suçun hangi yasaya göre nasıl bir ceza gerektirdiğini saptamak ve önermektir (Başar, 1995). Eğitim Müfettişleri; 2010 yılına kadar “ilköğretim müfettişi” olarak çalışmışlar, 2010-2011 yıllarında “eğitim müfettişi”; 2012-2013 yıllarında (Resmi Gazete, 14 Eylül 2011, sayı: 28054) “il eğitim denetmeni”; 2014 yılından itibaren “maarif müfettişi” unvanı ile

çalışmaya başlamışlardır. 2014 yılında yapılan yapılanma (Resmi Gazete, 14 Mart 2014, sayı: 28941) ile Bakanlık ve illerdeki müfettişler tek çatı altında toplanarak illerde il milli eğitim müdürlüğü bünyesinde görevlendirilmişlerdir. 02.12.2016 tarih ve 6764 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (Resmi Gazete 9 Aralık 2016, sayı: 29913) ile Milli Eğitim Bakanlığı teftiş sistemi yeniden yapılandırılarak tekrar ikili denetim modeline geçilmiştir. Buna göre, Milli Eğitim Bakanlığında Bakanlık Maarif Müfettişliği, illerde ise Maarif Müfettişleri (şahsa bağlı) şeklinde yeni bir yapılanmaya gidilmiştir. İl milli eğitim müdürlükleri bünyesinde bulunan il maarif müfettişlerinin soruşturma ve denetim yetkileri tamamıyla ellerinden alınarak, (2016 yılında yapılan değişiklik ile illerde görevli maarif müfettişlerinin görevleri inceleme, araştırma, rehberlik olarak belirlenmiş, denetim ve soruşturma görev tanımından çıkarılmıştır.) eğitim müfettişleri başkanlıkları lağvedilmiş, eğitim müfettişlerinin illerde il müdürüne bağlı olarak inceleme, araştırma rehberlik hizmetlerinde bulunma ve il müdürünün vereceği diğer görevleri yapacağı hükmü getirilmiştir. İl müdürlüklerine bağlı olarak görev yapan eğitim müfettişleri, il müdürünün verecek olduğu görevleri yapmakla yükümlüdür. Bakanlık merkez teşkilatı kadrosundaki müfettişler, tüm Türkiye'ye ve eğitim bölgelerine denetim ve teftiş hizmeti vermektedir. Bununla birlikte, az sayıdaki bakanlık müfettişinin tüm Türkiye'deki eğitim işgörenlerinin denetimlerini ve soruşturmalarını yerine getirmeleri mümkün değildir. Bunun sonucu olarak, illerde görev yapan eğitim müfettişleri il müdürlüklerine bağlı olarak denetim, rehberlik, araştırma, ön inceleme ve inceleme-soruşturma görevini yerine getirmeye devam etmek durumunda kalacaktır (Yurdakul ve Tok, 2017).

Resmi Gazetede Yayınlanan 78 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile (Resmi Gazete, 6 Temmuz 2021, sayı: 31533) teftiş sisteminde yeni bir değişikliğe gidilerek “*İl Milli Eğitim Müdürlüklerinde, her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarının rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerini yürütmek üzere 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 24'cü maddesi uyarınca eğitim müfettişi ve eğitim müfettiş yardımcısı istihdam edilebilir. Eğitim müfettişi ve eğitim müfettiş yardımcısı, mali ve sosyal hak ve yardımlar ile diğer özlük hakları bakımından 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 30'uncu maddesi uyarınca maarif müfettişi ve maarif müfettiş yardımcısına denktir*” hükmü getirilmiş, ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığına, “ e) Eğitim

müfettişlerinin çalışmalarının koordinasyonu ile rehberlik ve denetim hizmetlerinin yürütülmesinde bütünlüğü sağlamak” görevi verilmiştir.

Son olarak; 3 Aralık 2021 tarihli Resmi Gazetede Yayınlanan 87 no’lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Resmi Gazete, 2 Aralık 2021, sayı: 31678) ile Bakanlık Maarif Müfettişlerinin unvanı Bakanlık Müfettişi, olarak değiştirilmiş, illerde görevli Maarif Müfettişlerine ise Eğitim Müfettişi unvanı verilerek “Eğitim Müfettişi” kadrolarına atanmışlardır. Böylece illerde unvan bakımından 2010 yılındaki düzenlemeye (Resmi Gazete, 13 Haziran 2010, sayı: 27610), yetki bakımından ise 2014 yılındaki düzenlemeye (Resmi Gazete, 14 Mart 2014, sayı: 28941) geri dönülerek her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarının rehberlik, işbaşında yetiştirme, denetim, değerlendirme, inceleme, araştırma ve soruşturma hizmetlerini yürütme görevi verilmiştir. Böylece 2016 (Resmi Gazete 9 Aralık 2016, sayı: 29913) yılında yapılan değişiklik ile “soruşturma” görevi yasal olarak üzerlerinden alınan ancak fiilen yürüttükleri “soruşturma” görevi tekrar yasal zemine oturtulmuştur.

Milli Eğitim Bakanlığının personelinin görevi sırasında mevzuata aykırı, suç oluşturan eylemleri ile ilgili iddialara yönelik inceleme ve soruşturma iş ve işlemlerini merkezde Bakanlık Müfettişleri, illerde görevli eğitim müfettişleri yürütmektedir (İllerde görevli MEB personelinin inceleme-soruşturma görevi illerde görevli eğitim müfettişleri tarafından yürütülmektedir). Yani disiplin soruşturması süreci illerde eğitim müfettişlerince sonuçlandırılmaktadır. Disiplin soruşturması, bir memurun suç işlediğine dair iddianın bulunması ve mevzuata aykırı bir eylemi gerçekleştirme durumunda, idarece yapılan ve suçun sabit olup olmadığının ortaya çıkarılması amacını taşıyan işlemlerdir. Bu soruşturmalar, memur tarafından suçun işlendiğinin anlaşılması ya da idare tarafından konulmuş bir kuralın çiğnenmesi memur tarafından halinde yapılabilir (Şahin, 1986). Disiplin soruşturma (İnceleme ve soruşturma) süreci; üzerine suç atılan kamu görevlisinin, bu suçu işleyip işlemediğinin müfettişler (veya muhakkik) tarafından araştırılmasıdır. Kamu görevlisine isnat edilen suçun doğruyu yansıtıp yansıtmadığının tespiti büyük öneme sahiptir. Üzerine suç atılan kamu görevlisi, iftiraya uğramışsa inceleme-soruşturma sonunda temize çıkabileceği gibi suçu işlemiş ise tecziye edilerek bir daha suç işlememesi ve kötü örnek olmaması sağlanmış olur. Böylece topluma güven verilmiş olur ve kurumun huzuru ve çalışma düzeni sağlanmış olur (DİB, 2000).

Disiplin suçlarıyla ilgili olarak soruşturma yapılmasında güdülen asıl amaç; iddialara yönelik delillerin, suç oluşturan fiilin işleniş şartları, olayın oluş biçimi, ortaya çıkan suç fiilinin sonuçları ve ilgililerin kişisel durumları da göz önünde tutularak tarafsızlık ilkesi içinde konunun tüm boyutlarıyla incelenip değerlendirilmesidir (Akıllıoğlu, 1983). Soruşturmanın hiç yapılmaması, gecikerek yapılması, soruşturmada belirlenen usul ve esaslara uyulmaması, soruşturmada memurlar arasında ayırım yapılması, hukuka ve adalete güvenin zedelenmesine, haksızlık ve zulme neden olur. Çünkü adaletin olmadığı yerde zulüm vardır. Zulüm ise bir insanlık suçudur. Zulüm, kurumların, toplumun ve devletin fesada uğramasına neden olur. Bu durumda, bir devletin, bir toplumun ve bir kurumun varlığını uzun süre sükûnet içinde sürdürebilmesi mümkün değildir. Bu nedenle “soruşturma süreci” hem adaletin hem de millet ve devletin bekası için büyük öneme arz etmektedir (DİB, 2000).

Soruşturmanın yürütülmesi, genel olarak; hazırlık, delillerin toplanması ve değerlendirilmesi, bilirkişi görevlendirilmesi, ifadelerin alınması, değerlendirme ve sonuç çıkarma, belgelerin tasnifi, soruşturma raporunun yazılması, raporun ilgili makama sunulması safhalarını kapsar (MEB, 2007). İllerde görev yapan müfettişler ancak ilin valiliğince görevlendirilmeleri durumunda bir memur hakkında soruşturma yapabilirler. Müfettiş, soruşturmanın hazırlık aşamasında, soruşturma planı oluşturmak, bu plana göre ihtiyaç duyulan yer, zaman, olay ve şahıs bilgilerini toplamak; kaynak, belge ve kayıtları belirlemek durumundadır. Başar’a (2000) göre, memurun sadece aleyhine olan deliller değil lehine olan deliller de toplanmalıdır. Çözümlemesi uzmanlık gerektiren alanlarda bilirkişiye gereksinim duyulabilir. Bu bilirkişiler, müfettişler tarafından çoğunlukla kamu kurumlarından izin alınarak ya da ilgili meslek kuruluşlarından temin edilir. Bilirkişilerin görüşleri, suçun ve sanıkların tespitinde kanıt olarak kullanılabilir. Bilirkişiye görevi karşılığı, kuruluş bütçesinden, müfettişin belirlediği ücret ve seyahat giderleri ödenir (Taymaz, 2002). MEB İnceleme Soruşturma ve Ön İnceleme Rehberi’nde (MEB, 2007) ifadelerin alınması sürecinde yapılması gerekenler; varsa önce şikâyetçinin veya muhbirin ilgili konudaki açıklamalarının dinlenilmesi; gösterilmesi olanak dâhilindeyse şikâyete ilişkin belge ve delillerin tutanağa kaydedilmesi ve daha sonra tanıkların ifadelerinin alınması şeklinde ifade edilmektedir ve bunların yazılarak kaydedilmesi gerekmektedir. Taymaz’a göre (2002) şikâyetçi, tanık ve itham edilenlerin ifadeleri ayrı ayrı alınmalı, birbirleri ile karşılaşmalarına meydan verilmemelidir. Çünkü tarafların karşı karşıya getirilmesi husumetin artmasına, karşılıklı yeni suçlama ve istenmeyen olayların yaşanmasına neden olabilir. Soruşturma sırasında, soruşturmacının gitme yetkisinin olmadığı ya

da gitmesinin ekonomik olmadığı durumlarda gideceği yerde bulunan birisinin ifadesine başvurmak gerekirse, ifadesi alınacak kişinin bulunduğu yerdeki yetkililer aracılığı ile ifadesi alınabilir. Bu şekilde ifadesinin alınacak kişinin bulunduğu yerde, bir başkasına ifadenin aldırılmasına “istinabe talimatı ile ifade alma” denilmektedir (Ünal, 2006).

Soruşturma sürecinde elde edilen bilgi-belge ve ifadelerin değerlendirme safhası müfettişi sonuca/karara götüreceğinden, bu safha soruşturmanın en önemli bölümü olarak görülür (Başar, 2000). Sağlıklı ve tutarlı bir sonuca ulaşabilmek için soruşturma konusu fiil ve durumların yasal karşılık ve unsurlarının açık ve ayrıntılı bir şekilde belirlenmesi; hakkında soruşturma yapılanın/şüphelinin/sanığın lehindeki ve aleyhindeki bütün delillerin toplanması; gösterilmesi ve değerlendirilmesi; raporun bütün soruşturma konularını kapsayacak şekilde doğru ve eksiksiz olması, konulara duygu, etki ve isabetsiz ve öznel yorumlardan uzak bir düşünceyle yaklaşılması, sebep ve sonuçların açıkça belirtilmesi, raporun bölümleri arasında herhangi bir çelişkiye meydan verilmemesi, raporun bütünlüğü içinde çelişkili durumlara/yorumlara yer verilmemesi ve böylece sağlıklı bir sonuca ulaşılması önemli bir gerekliliktir (MEB, 2006).

Dengeli ve âdil bir disiplin ortamının sağlanamaması, kurum ve kuruluşların başarısızlıklarının en önemli nedenlerinden biridir. Disiplin kuralları, çalışanların kurallara uygun davranmasını sağlamak için konmaktadır. Kuralları ihlâl edenleri ortaya çıkararak haklarında yaptırım uygulanmasına olanak veren disiplin soruşturmaları, kurum ve kuruluşların çalışma düzenlerinin korunması ve sürekliliği açısından oldukça önemlidir. Diğer bir ifadeyle soruşturma, kurum disiplininin sağlanması ve kuruluş amaçlarının gerçekleştirilmesi bakımından büyük önem taşımaktadır (Kanlıdere, 1998). Bu çalışma ile inceleme ve soruşturma sürecinde karşılaşılan sorunların belirlenmesi, önlem alınması ve çözüm üretilmesiyle, müfettişlerin performanslarının artması umulmaktadır. Karşılaşılan sorunların çözüme kavuşturulması, inceleme ve soruşturma işlemlerinin daha hızlı tamamlanmasına ve âdil kararların verilmesine yardımcı olacaktır. Bu bağlamda, araştırmanın amacı, illerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturma sürecinde karşılaştıkları sorunları tespit etmek ve sorunların çözümüne yönelik önerileri ortaya koymaktır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1- İllerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturmalarda karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

2- İllerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturmalarda karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma nitel bir çalışma olup durum çalışması deseninde tasarlanmıştır. Nitel araştırmalar, sosyal yaşam ve insan ile ilgili problemleri, gözlem, görüşme gibi tekniklerle sorgulayarak anlamları ve ilişkileri parçadan bütüne (tümevarım) açıklamaya imkân verir (Neuman, 2007). Bu araştırma, illerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve disiplin soruşturması sürecinde karşılaştıkları sorunları ortaya çıkarmayı amaçladığından durum çalışması deseninde yürütülmüştür. Durum çalışması, sınırlı bir sistem, ortam ya da bağlam içindeki bir veya daha fazla durumun araştırıldığı çalışmadır (Creswell, 2007).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 eğitim öğretim yılında, Düzce, Bolu ve Sakarya İl Milli Eğitim Müdürlükleri bünyesinde görev yapmakta olan 25 eğitim müfettişinden, görüşmeyi gönüllü olarak kabul eden, 19 eğitim müfettişi oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme yönteminde amaç, konu hakkında ortak olguların varlığını tespit etmek ve konunun farklı yönlerini araştırmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemine uygun olarak farklı şehirlerden ve farklı branşlardan eğitim müfettişleri ile farklı bakış açılarını yansıtmak amaçlanmıştır. On dokuz eğitim müfettişinden bir tanesi kadın, on sekizi erkektir. Eğitim müfettişlerinin bir tanesi, okul öncesi; bir tanesi matematik; bir tanesi yabancı dil branşında iken on altı eğitim müfettişinin branşı sınıf öğretmenliğidir. Tablo 1’de katılımcıların demografik bilgileri verilmiştir.

Tablo 1

Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Kod	Cinsiyet	Branş	Görev	Kıdem
M1	Erkek	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Müfettişi	36-45 yıl
M2	Erkek	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Müfettişi	36-45 yıl
M3	Erkek	Sınıf Öğretmenliği	Eğitim Müfettişleri Koordinatörü	26-30 yıl
M4	Erkek	Sınıf Öğretmenliği	Eğitim Müfettişleri Koordinatörü	36-45 yıl

M5	Erkek	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Müfettişi	36-45 yıl
M6	Erkek	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Müfettişi	26-30 yıl
M7	Erkek	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Müfettişi	36-45 yıl
M8	Erkek	Sınıf Öğretmenliği	Eğitim Müfettişleri Koordinatörü	31-35 yıl
M9	Erkek	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Müfettişi	36-45 yıl
M10	Erkek	Yabancı Dil	Eğitim Müfettişi	36-45 yıl
M11	Kadın	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Müfettişi	21-25 yıl
M12	Erkek	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Müfettişi	36-45 yıl
M13	Erkek	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Müfettişi	26-30 yıl
M14	Erkek	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Müfettişi	31-35 yıl
M15	Erkek	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Müfettişi	21-25 yıl
M16	Erkek	Okul Öncesi Öğrt.	Eğitim Müfettişi	21-25 yıl
M17	Erkek	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Müfettişi	26-30 yıl
M18	Erkek	Sınıf öğretmenliği	Eğitim Müfettişi	31-35 yıl
M19	Erkek	Matematik	Eğitim Müfettişi	26-30 yıl

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Veri toplama aracı geliştirilmeden önce, Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği (Resmi Gazete, 20 Ağustos 2017, sayı: 30160), Eğitim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği (Resmi Gazete, 1 Mart 2022, sayı: 31765) ve eğitim denetimi ile ilgili alanyazın taranmıştır. Bu tarama sonrasında, araştırmacı tarafından üç soru geliştirilmiştir. Daha sonra uzman görüşü alınarak soru sayısı ikiye düşürülmüş ve yarı yapılandırılmış bir görüşme formu oluşturulmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2018). İki eğitim müfettişiyle ön uygulama yapılmış ve soruların anlaşılabilirliği test edilmiştir. Herhangi bir sorun görülmemesi üzerine, soruların bu son şekli asıl katılımcılara sorulmuştur. Görüşmeler sırasında, araştırmacı tarafından hazırlanan muhtemel sonda sorular kullanılarak derinlemesine bilgilere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Görüşmelere başlamadan önce Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan gerekli izinler alınmıştır. Görüşmeler, 2020-2021 eğitim öğretim yılı Mart-Nisan aylarında gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler dikkat dağıtmayacak ortamlarda önceden randevu alınarak yapılmıştır. Görüşmelere başlanmadan önce katılımcılara araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir. Katılımcıların kişisel bilgilerinin üçüncü kişi ya da kurumlarla paylaşılmayacağına güvencesi verilmiştir. Katılımcılardan izin alınarak ses kaydedici cihaz kullanılmıştır. Katılımcılardan ses kaydı için onay alınamayan görüşmeler elle yazılarak kaydedilmiştir. Görüşmeler, 20-40 dakika aralığında sürmüştür.

Verilerin Çözümlemesi ve Analizi

Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. İçerik analizi, Yıldırım ve Şimşek (2018) tarafından belirtilen dört aşama kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu aşamalar sırasıyla, verilerin kodlanması, temaların bulunması kodların ve temaların düzenlenmesi ve bulguların tanımlanması ve yorumlanmasıdır. Elde edilen veriler, birkaç kez okunmuş, kodlama ve alt tema oluşturma işlemi gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tarafından elde edilen tema ve alt temalar, nitel araştırma konusunda uzman bir öğretim üyesinin görüşüne sunulmuş ve elde edilen temalarla ilgili olarak kodlayıcılar arası güvenilirlik analizi yapılmıştır. Bu amaçla Miles ve Huberman'ın (1994), Güvenirlik=[Görüş Birliği/(Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı)]x100 formülü kullanılmıştır. Bu işlem sonunda, kodlayıcılar arası güvenilirlik düzeyinin birinci tema için %87,4 ve ikinci tema için %85,2 olduğu tespit edilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik yerine inandırıcılık, aktarılabirlik, güvenirlik ve onaylanabilirlik kavramları kullanılmaktadır (Lincoln ve Guba, 1985). Öncelikle alanyazın taranarak görüşme formu hazırlanmıştır. Veri toplama aracı iki uzman görüşü alınarak kontrol edilmiştir. Uzman görüşlerinden sonra yapılan ön uygulama ve sonrasındaki revizyon sonucu veri toplama aracına son şekli verilmiştir. Veri toplama sürecinde katılımcıların düşüncelerini içtenlikle yansıtabilmeleri için çalışmadan elde edilen verilerin akademik amaçla kullanılacağı ve isimlerinin gizli kalacağı güvencesi verilmiştir. Görüşmelerde veri kaybına yol açmamak ve tutulan notlardaki eksikleri gidermek için katılımcılardan ses kaydı için izin alınmıştır. Araştırmanın aktarılabirliğini sağlamak amacıyla, araştırma süreci ayrıntılı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda, araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci, verilerin analizi detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Dış geçerliği artırabilmek için de çalışma grubunda farklı illerden müfettişlerle görüşülerek çeşitlilik sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın tutarlılığını artırmak amacıyla, toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Araştırmanın teyit edilebilirliğini sağlamak amacıyla, kodlayıcılar arası güvenirliliğe bakılmış; veriler, bir uzman öğretim üyesi tarafından da kodlanmıştır. Doğrudan alıntılarla bulguların benzer ortamlara transfer edilebilirliğinin artırılması amaçlanmıştır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, yapılan görüşmelerden elde edilen veriler, temalar ve alt temalar olarak tasnif edilmiştir. Doğrudan alıntılar yapılarak ifade ve içerik zenginliği sağlanmaya çalışılmıştır.

İllerde Görevli Eğitim Müfettişlerinin İnceleme ve Soruşturmalarda Karşılaştıkları Sorunlar

İllerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturmalarda karşılaştıkları sorunlara ilişkin elde edilen alt tema ve kodlar Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2

İnceleme ve Soruşturmalarda Karşılaşılan Sorunlar

Alt Temalar	Kodlar
İnceleme-Soruşturma Onayından Kaynaklanan Sorunlar	İnceleme ve soruşturma onaylarının açık, net olmayışı, belirsiz ifadelerle içermesi Somut bilgi-belgeye dayanmayan iddialar Olur/onayların eksik ve hatalı alınması Soruşturma olurunun olayın bütününe kapsamaması Soruşturma olurunda fiili işleyen kişilerin ve fiillerin tam olarak belirtilmemesi
Bilgi-Belge Toplamaktan Kaynaklanan Sorunlar	İfade verenlerin gerçeği söylememeleri İstenilen bilgi-belgelerin zamanında verilmemesi Gizliliğe riayet edilmemesi İnceleme ve soruşturma için araba tahsis edilmemesi İnceleme ve soruşturma için mekân olmaması
Müfettişlerin İş Yoğunluğundan Kaynaklanan Sorunlar	Müfettişler ile ilgili önyargılar Müfettişlerin iş yükü yoğunluğu İletişimle çözülebilecek konuların soruşturmaya dönüştürülmesi Görev tanımında olmayan görevlerin müfettişlere yaptırılması
Mevzuattan Kaynaklanan Sorunlar	İkili müfettiş sistemi (Bakanlık-İl) Suç olan fiillerin tam karşılığının yasalarda yer almaması Özlük ve mali hakların kötü olması
Yöneticilerden Kaynaklanan Sorunlar	İl yöneticilerinin taraf olması Yöneticilerin adamına göre sonuç beklentisi Getirilen tekliflerin disiplin amirince uygulanmaması Sendikal baskılar

İnceleme-soruşturma onayından kaynaklanan sorunlar. İllerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturma görevlerini yerine getirirken inceleme-soruşturma onayından kaynaklanan sorunlar; inceleme ve soruşturma onaylarının açık ve net olmaması, muğlak ifadelerin yer alması; somut bilgi-belgeye dayanmayan konuların inceleme-soruşturmaya konu edilmesi; olur/onayların eksik ve hatalı alınması; soruşturma olurunun olayın bütününe kapsayacak şekilde alınmaması ve soruşturma olurunda fiili işleyen kişilerin ve fiillerin tam olarak

belirtilmemesi müfettişlerin yeni olur/onay alma, gereksiz yazışma yapmalarına neden olmakta, ispat edilemeyecek konuların soruşturmaya konu edilmesi ise zaman kaybına neden olduğundan müfettişlerin iş yoğunluğunu daha da arttırmakta, diğer görevlerini yapmakta güçlük çekmelerine neden olmaktadır (Tablo 2).

“İnceleme-soruşturma onaylarının açık ve net olmaması, muğlak ifadelerin yer alması” araştırmaya katılanların 17’si tarafından sorun olarak değerlendirilmiştir. Katılımcılardan bazılarının görüşleri kendi ifadeleriyle aşağıdaki gibidir:

“Açık net bir mevzuatın olmayışı ve her dosya için 30 gün süre tanınması, o kayıtlama ile muhakkike verilmesi strese neden oluyor, bizim dışımızdaki etkenlerden dolayı zamanında bitiremeyebiliyoruz...” (M2)

“İnceleme ve soruşturma onaylarının iddiayı net ve anlaşılır şekilde belirleyerek verilmemesi birinci sorun olarak karşımıza çıkıyor. Müfettiş olarak iddiaları netleştirme, bu nedenle yeniden onay talep etmek zorunda kalıyoruz. Bu da zaman kaybına neden oluyor, iş yükümüzü arttırıyor.” (M8)

“Görev verilirken hangi konuların inceleneceğinin belirlenmemesi, bu durumda yapabileceğimiz tek şey iddiaların tarafımızdan belirlenmesi gerekiyor...” (M6)

“Soruşturma olurunun olayın bütününe kapsayacak şekilde alınmaması, soruşturma olurunda fiili işleyen kişilerin ve fiillerin tam olarak belirtilmemesi, en önemlisi de soyut iddiaların soruşturmaya konu edilmesi, yeniden yazışmaya, onay alınmasına sebep oluyor dolayısıyla iş yükümüzü arttırıyor...” (M9)

“İnceleme ve soruşturma çalışmalarında alınan olur/onaylar eksik ve hatalı alınması sıkça karşılaşılan bir durum. Bunu düzeltmek için müfettiş yazışma yapmak, buna zaman ayırmak durumunda kalıyor, oysa eksik ve hatalı olmasa iş yoğunluğumuz artmamış olacak...” (M10)

Eğitim müfettişleri, 3071 Sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanuna aykırı olarak inceleme ve soruşturma onayı alınmamasını, iddiaların net ve anlaşılır şekilde belirlenerek verilmemesini, Memur ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanuna vurgu

yaparak bu kanunlara aykırı olan dilekçelerin işleme konulmasının sorun teşkil ettiğini ifade etmektedirler. Yani somut bilgi-belgeye dayanmayan konuların inceleme-soruşturmaya konu edilmesinin zaman kaybına neden olduğu, çünkü ispat edilemeyecek konuların soruşturmaya konu edilmesinin müfettişlerin gereksiz konularla meşgul olmasına sebep olması, bu durumun iş yoğunluğunu daha da arttırması, bu nedenle diğer görevlerini yapmakta güçlük çekmeleri, sorun olarak değerlendirilmektedir (Müfettişlerin iş yoğunluğunun artması, asli görevlerini yapmalarına engel olmakta, strese girmelerine neden olmaktadır. Somut bilgi-belgeye dayanmayan konuların soruşturmaya konu edilmesi ki çoğu zaman ispat edilememektedir, gereksiz yere zaman kaybı ve iş yoğunluğunun artmasına neden olmaktadır. Bu da müfettişlerin asli görevlerini daha sağlıklı bir şekilde yapmalarına engel olmakta, diğer yandan stresin artması sağlık problemlerine neden olabilmektedir). Katılımcılardan bazılarının görüşleri kendi ifadeleriyle aşağıdaki gibidir:

“...İsimsiz başvurulara olur alınıyor. Herhangi bir belge ve somut bilgiye dayanmayan sadece duyuma dayalı iddialara soruşturma emri vermek, müfettişlerin ispatı mümkün olmayan konularla zaman kaybetmesine neden olmakta, soruşturma emrinde iddiaların açık ve net bir şekilde maddeler halinde belirtmemek, ekteki dilekçede belirtilen hususlar diye onay almak soruşturma konularının açık ve net olarak belirtilmemesi de müfettişin yeni olur/onay alması, yeni yazışma yapmasına dolayısıyla sürecin uzamasına, neden olmaktadır...” (M11)

“...Herhangi bir belge ve somut bilgiye dayanmayan sadece duyuma dayalı iddialara soruşturma emri veriliyor, bu müfettişlerin ispatı mümkün olmayan konularla zaman kaybetmesine neden oluyor, diğer görevlerimizi yapmamızı ya da gecikmesine neden oluyor, sonuçta iş yoğunluğumuzu daha da arttırmaktadır. ...” (M18)

Bilgi-Belge toplamadan kaynaklanan sorunlar. İllerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturma görevlerini yerine getirirken bilgi-belge toplamadan kaynaklanan sorunlar; ifade verenlerin gerçeği söylememeleri, istenilen bilgi-belgelerin zamanında verilmemesi, gizliliğe riayet edilmemesi, inceleme-soruşturmada müfettişlere araba tahsis edilmemesi ve inceleme-soruşturma için mekân olmaması olarak ifade edilmiştir (Tablo 2).

“İfade verenlerin gerçeği söylememeleri”, araştırmaya katılanların 11’i tarafından sorun olarak değerlendirilmiştir. Katılımcılardan bazılarının görüşleri kendi ifadeleriyle aşağıdaki gibidir:

“...İfade veren kişilerin suç olan fiili işleyen kişi ile karşı karşıya gelmemek adına eksik ve yanlış beyanlarda bulunmaları, gerçeğin ortaya çıkarılmasını zorlaştırmakta, çoğunlukla ifadelerinin öğrenilmesinden korkmaktalar ...” (M11)

Ayrıca eğitim müfettişleri, *“istenilen bilgi-belgelerin zamanında verilmemesinin”* sorun teşkil ettiğini ifade etmektedirler. Katılımcılardan bazılarının görüşleri kendi ifadeleriyle aşağıdaki gibidir:

“...İstenilen bilgi-belgelerin zamanında verilmemesi, sürecin uzamasına, işlerin zamanında bitirilmemesine neden oluyor, buna zaman konusunda kurum ve kuruluşları bağlayan herhangi bir düzenlemenin olmayışı sebep oluyor. Oysa süreci hızlandıracak hükümlerin getirilmesi gerekir ...” (M14)

Yine *“İnceleme ve soruşturma için müfettişlere araba tahsis edilmemesi”* ve *“inceleme ve soruşturma için mekân olmaması”* sorun olarak belirtilmiştir. Katılımcılardan bazılarının görüşleri kendi ifadeleriyle aşağıdaki gibidir:

“Müfettişler göreve kendi araçları ile gidiyorlar. Arabalarının yıpranması, kaza durumunda değer kaybı yaşamaları, bunlar kim tarafından... Yol ve diğer giderler soruşturma süresince müfettişin kendi cebinden karşılanıyor ve müfettişe çok geç olarak ödeniyor, bu durumun müfettişleri mali açıdan sıkıntıya soktuğunu söyleyebilirim. Müfettişlere görev için araç tahsis edilmemesi, sorun ...” (M15)

Müfettişlerin iş yoğunluğundan kaynaklanan sorunlar. İllerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturma görevlerini yerine getirirken iş yoğunluğundan kaynaklanan sorunlar; müfettişler ile ilgili önyargı, müfettişlerin iş yoğunluğu, iletişimle çözülebilecek konuların soruşturmaya dönüştürülmesi ve görev tanımında olmayan görevlerin müfettişlere yaptırılması olarak ifade edilmiştir (Tablo 2).

“Müfettişler ile ilgili önyargıların, özellikle öğretmen ve yöneticilerin soruşturmalarda olayı kabullenmeme, aşırı tepki gösterme gibi tepkilere neden olduğu” araştırmaya

katılanların 14'ü tarafından sorun olarak değerlendirilmiştir. Katılımcılardan bazılarının görüşleri kendi ifadeleriyle aşağıdaki gibidir:

“...Öğretmen ve yöneticilerin müfettişe karşı ön yargıları var. İllerdeki müfettişleri kabullenmeme, aşırı tepki geliştirenler, ifade vermek istemeyen, Bakanlık müfettişi talep ediyorum diyenler oluyor. Dosya ile ilgili eksik bilgi ile dedikodu üretmeleri de, bu önyargı ve güvensizliğin belki de temel sebebi ...” (M11)

“Müfettişler ile ilgili öğretmenler arasında anlatılan olumsuz hikâyeler, efsaneler müfettişlere karşı olumsuz bir bakış açısı ve önyargıyı beraberinde getiriyor, bu durum müfettişin işini zorlaştırıyor, vatandaş ifade vermek istemiyor, ifade veriyor, tekrar ifade vermek istiyor...” (M8)

Ayrıca eğitim müfettişleri, “müfettişlerin iş yükü yoğunluğunun” ve “görev tanımında olmayan görevlerin müfettişlere yaptırılması, iş yoğunluğunu arttırmakta bunun da müfettişi strese sokmasının” sorun teşkil ettiğini ifade etmektedirler. Katılımcılardan bazılarının görüşleri kendi ifadeleriyle aşağıdaki gibidir:

“Çok sayıda inceleme ve soruşturma görevinin verilmesi ve diğer iş yükünün fazlalığı müfettişi strese sokmaktadır. Bu durum müfettişin yanlış değerlendirme yapma olasılığını arttırmaktadır. ...Çok sayıda inceleme ve soruşturma görevinin verilmesi ve diğer iş yükünün fazlalığı nedeniyle inceleme ve soruşturmalara yeterli zaman ayrılamadığından hatalar olabilmektedir.” (M16)

“...Müfettişlerin görev tanımlarında olmayan soruşturma işleri gördürülüyor. Özellikle illerde Valiler 5442 Sayılı İl İdaresi Kanununa dayanarak başka kurumlarında inceleme-soruşturma işlerini çoğunlukla eğitim müfettişlerine yaptırmakta, bu durum müfettişlerin zaten yoğun olan işlerini daha da arttırmakta, bu ise müfettişleri strese sokmakta, görevlerini tam ve zamanında yapılmasına engel olmaktadır. ...” (M18)

Yine “İletişimle çözülecek konuların soruşturmaya dönüştürülmesi” sorun olarak belirtilmiştir. Katılımcılardan bazılarının görüşleri kendi ifadeleriyle aşağıdaki gibidir:

“Yönetişim becerileri ve iletişimle çözülebilecek basit konuların inceleme ve soruşturmaya konu edildiğini görüyoruz. Yöneticiler sorumluluk almak istemediklerinden veya kötülük benden çıkmasın düşüncesi ile çok basit konuları dahi müfettişe havale etmektedirler. Böyle olunca da iş yükü de artıyor...” (M18)

“...Doğru iletişimle çözülecek konularda bile soruşturma açılınca, müfettişlerin haliyle işleri katlıyor, bu iş yoğunluğu beraberinde stresi, hatta zaman zaman sağlık sorunlarını beraberinde getiriyor...” (M11)

Mevzuattan kaynaklanan sorunlar. İllerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturma görevlerini yerine getirirken mevzuattan kaynaklanan sorunlar; suç olan fiillerin tam karşılığının yasalarda yer almaması ve özlük ve mali hakların eşdeğer müfettişlere göre daha kötü olması olarak ifade edilmiştir (Tablo 2).

“Kanun, yönetmelik ve yönergelerin güncellenmemesi ya da suç olan fiillerin tam karşılığının yasalarda yer almaması. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu (DMK) ile Milli Eğitim personelinin hak ve sorumluluklarının bire bir örtüşmemesi nedeniyle memurların işlediği bazı kusur ve suçların sınıflandırılmasında, ceza tekliflerinde zorluklar yaşıyoruz. Önceden öğretmenin öğrenci dövmesi kanunda karşılığı belli iken özel kanunlar kaldırıldığından 657 Sayılı Kanuna göre işlem yapıyoruz. Orada ise öğretmenlerin mesleki suçlarına yönelik hükümler maalesef yer almıyor.” (M15)

“Kanunlar değişmesine rağmen, yönetmeliklerin değişen kanuna uygun hale getirilmesi uzun sürmektedir. Birbiri ile çelişen, çelişkileri giderilemeyen mevzuat hükümleri bulunmakta, kanuna aykırı yönetmelik çıkarılabilmektedir. Bu da karar verme sürecinde müfettişi zorlamakta, tereddüte düşürmektedir.” (M18).

“Mevzuatın sık sık değişmesi işleri yapmamızı güçleştirmektedir. Çünkü inceleme-soruşturmaya yürütürken değişen hükümler nedeniyle yeniden değerlendirme zorunluluğu ortaya çıkmakta, bu da müfettişin işini zorlaştırmaktadır” (M4).

Ayrıca eğitim müfettişleri, “*ikili müfettiş sisteminin (Bakanlık-İl)*” ve “*mali hakların kötü olmasının*” sorun teşkil ettiğini ifade etmektedirler. Katılımcılardan bazılarının görüşleri kendi ifadeleriyle aşağıdaki gibidir:

“İllerde ve Bakanlıkta istihdam edilen, şeklindeki ikili müfettiş istihdamının yetki tartışmasına ve çift başlılığa neden olduğu, inceleme-soruşturma esnasında kişilerin “ben Bakanlık Müfettişi talep ediyorum, sizlere ifade vermek istemiyorum” gibi sözler söylemeleri moral ve motivasyonumuzu düşürüyor. Özlük ve mali haklar bakımından eşdeğer müfettişlerden kötü olması da iş doyumunu düşürüyor. İllerde çalışan ve benzer işi yapan müfettişler içinde en düşük maaşı bizler alıyoruz...” (M13)

Yine illerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturma görevlerini yerine getirirken *“suç olan fiillerin tam karşılığının yasalarda yer almamasını”* da sorun olarak ele almışlardır. Katılımcılardan bazılarının görüşleri kendi ifadeleriyle aşağıdaki gibidir:

“Sübuta eren her fiilin tam karşılığının yasaların cezayı öngören maddelerinde yer almaması isabetli teklifte bulunulmasını güçleştirmekte, zaman zaman da aynı suça müfettişler tarafından farklı tekliflerde bulunulmasına neden olmakta.. Bu durum müfettişlere karşı güveni sarsıyor. Müfettişlerin tutarsız olduğu gibi bir düşünceye sevk ediyor.” (M17)

Yöneticilerden kaynaklanan sorunlar. İllerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturma görevlerini yerine getirirken yöneticilerden kaynaklanan sorunlar; il yöneticilerinin taraf olması, yöneticilerin adamına göre sonuç beklentisi, getirilen tekliflerin disiplin amirince uygulanmaması ve sendikal baskılar olarak ifade edilmiştir (Tablo 2).

“İl yöneticilerinin taraf olması”, araştırmaya katılanların 15’i tarafından sorun olarak değerlendirilmiştir. Katılımcılardan bazılarının görüşleri, kendi ifadeleriyle aşağıdaki gibidir:

“İl yöneticilerinin taraf olduğu zamanlar oluyor. ceza teklif etmeyin, ağır ceza teklif etmeyin, inceleme raporu ile kapatın, gibi müdahaleleri müfettişin adil bir şekilde kanaat oluşturmasını, karar vermesini engelliyor...” (M7)

Ayrıca eğitim müfettişleri, *“yöneticilerin adamına göre sonuç beklentisinin”* ve *“getirilen tekliflerin disiplin amirince uygulanmamasının”* sorun teşkil ettiğini ifade etmektedirler. Katılımcılardan bazılarının görüşleri kendi ifadeleriyle aşağıdaki gibidir:

“...İnceleme ve soruşturmaya maruz kalanların müfettişe karşı tepki geliştiriyor, baskı gruplarını kullanarak baskı kurmaya çalışıyorlar. Bir de yöneticilerin adamına göre sonuç beklentileri oluyor, bu müfettişin karar vermesini, işini yapmasını engelliyor, yanlışa zorluyor ...” (M13)

“Müfettişin disiplin amirinin emrinde yani il eğitim müdürünün emrinde olduğu bir sistemde sorunların olması kaçınılmazdır. O nedenle inceleme-soruşturmalara örtük de olsa müdahale etmekte, çatışma durumunda müfettişe karşı ya MOBBİNG uygulamakta ya da görev vermeyerek değersizleştirmektedir...” (M5) (İl Milli Eğitim Müdürü, ildeki müfettişlerin disiplin amiridir. Bu nedenle inceleme-soruşturmalara örtük de olsa müdahale etmekte, çatışma durumunda müfettişe karşı ya MOBBİNG uygulamakta ya da görev vermeyerek değersizleştirmektedir).

Yine “sendikal baskılar” sorun olarak belirtilmiştir. Belirtilen soruna ilişkin olarak, eğitim müfettişlerinin bireysel olarak dile getirdikleri ifadelerden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“...Son dönemlerde sendikal ve siyasal baskılarla inceleme ve soruşturma sonuçlarını yönlendirmeye çalışılmaktadır. Bunun için öncelikle inceleme onayı verdikleri, inceleme sonucu sonrasında getirilen soruşturma onay tekliflerinin soruşturma onayı verilmeyerek incelemenin sonuçsuz kalmasına neden olmaktadır. Böyle olunca müfettiş etkisizleştiriliyor, daha doğrusu itibarsızlaştırılıyor...” (M13)

İllerde Görevli Eğitim Müfettişlerinin İnceleme ve Soruşturmalarda Karşılaştıkları Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

İllerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturmalarda karşılaştıkları sorunlara yönelik çözüm önerilerine ilişkin elde edilen alt tema ve kodlar Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3

İnceleme ve Soruşturmalarda Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Alt Temalar	Kodlar
İnceleme-Soruşturma Onayından Kaynaklanan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri	İnceleme-Soruşturma onaylarında iddiaların açık ve net olarak belirlenmesi
	Somut bilgi ve belgeye dayanmayan iddiaların soruşturmaya konu yapılmaması

Bilgi-Belge Toplamadan Kaynaklanan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri	Her türlü belgeye hızlı ulaşılmasını sağlayacak düzenlemenin yapılması İstenilen bilgi-belgeleri zamanında vermeyenler için yaptırım uygulanması Müfettişlere inceleme ve soruşturmalar için araç tahsis edilmesi İnceleme ve soruşturma için çalışma alanlarının oluşturulması
Müfettişlerin İş Yoğunluğundan Kaynaklanan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri	Müfettişlerle ilgili önyargıları yok etmeye yönelik bilgilendirmeler yapılması İllerin personel ve kurum sayısına göre müfettiş atamasının yapılması Yönetim tarafından çözülebilecek sorunların inceleme ve soruşturmaya dönüştürülmemesi Görev tanımlarının yeniden yapılması
Mevzuattan Kaynaklanan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri	Görev tanımları ile ilgili yasal boşlukların doldurulması Bakanlığa veya valiliğe bağlı çalışmalarının sağlanması Özlük ve mali bakımdan eşdeğer müfettişlerin hakları ile eşit hale getirilmesi Suç oluşturan fiillerin özel düzenleme ile tanımlanması
Yöneticilerden Kaynaklanan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri	İl Müdürlerinin yöneticilik kademelerinden geçenler arasından atanması İnceleme soruşturma sonucu getirilen tekliflerin uygulaması konusunda standartlar getirilmesi Sendikaların baskısını azaltacak düzenlemelerin yapılması Müfettişlerin yetkilerinin net ve açık olarak belirlenmesi

İnceleme-soruşturma onayından kaynaklanan sorunlara yönelik çözüm önerileri.

İllerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturma görevlerini yerine getirirken inceleme-soruşturma onayından kaynaklanan sorunlara yönelik çözüm önerileri; inceleme-soruşturma onaylarında konu ve iddiaların açık ve net olarak belirlenmesi ve somut bilgi ve belgeye dayanmayan iddiaların soruşturmaya konu yapılmaması, şeklinde ifade edilmiştir. Buna göre, inceleme-soruşturma onaylarında konu ve iddiaların açık ve net olarak belirlenmesi, birincil çözüm olarak görülmektedir (Tablo 3). Katılımcılardan bazılarının görüşleri kendi ifadeleriyle, aşağıdaki gibidir:

“İnceleme ve soruşturma onaylarında iddiaların açık ve net olarak belirlenebilir. Böylece müfettişin işi kolaylaştırılmış olur, tartışmalara mahal verilmemiş olur...” (M14)

“Şikâyet dilekçe içeriği onay verecek makamlar tarafından titizlikle incelenmeli, dilekçede yer alan olaylar ve kişiler anlaşılır biçimde olura yazılmalı ve bu şekilde olur alınmalıdır. Soyut, bilgi-belgeye dayanmayan, isimsiz dilekçeler işleme konulmamalı, müfettiş boş yere uğraştırılmamalıdır.” (M17)

“Görev verilirken nelerin inceleneceğinin veya soruşturulacağıının net olarak belirlenerek onaya bağlanması gerekir. Çünkü bu yetki amire aittir, aksi halde müfettiş yeniden amirden onay istemek, yazışmak zorunda kalacaktır ki bu da zaman kaybına neden olduğu gibi iş yoğunluğunu da arttırmaktadır.” (M19)

Ayrıca illerde görevli eğitim müfettişlerince, “*somut bilgi ve belgeye dayanmayan iddiaların soruşturmaya konu yapılmaması*” çözüm önerisi olarak getirilmiştir. Belirtilen çözüm önerisine ilişkin olarak, katılımcılardan bazılarının görüşleri kendi ifadeleriyle aşağıdaki gibidir:

“...Somut bilgi ve belge olmadan sadece duyma dayalı soruşturma açılmaması, şikâyet dilekçesinde hangi hususların inceleme ve soruşturmaya konu edileceğinin amir tarafından belirlenmesi gerekir. Aksi halde müfettiş ya boş yere uğraşmış olacak ya da yeni onay almak durumunda kalacaktır.” (M15)

Bilgi-belge toplamadan kaynaklanan sorunlara yönelik çözüm önerileri. İllerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturma görevlerini yerine getirirken inceleme- soruşturma onayından kaynaklanan sorunlara yönelik çözüm önerileri; müfettişlerin inceleme-soruşturma konuları ile ilgili her türlü belgeye hızlı ve ulaşmasını sağlayacak yetki düzenlemesi yapılması ve istenilen bilgi-belgeleri zamanında vermeyenler ile ilgili yaptırım uygulanması, olarak ifade edilmiştir (Tablo 3). Belirtilen çözüm önerisine ilişkin olarak, katılımcılardan bazılarının görüşleri kendi ifadeleriyle aşağıdaki gibidir:

“...Bilgi ve belge toplama konusunda müfettişe yardımcı olunması çok önemli. Örneğin e-okul, MEBBİS vb. modüller müfettişlere açık olmadığından denetimini veya disiplin soruşturmasını yürüten müfettişe Çünkü müfettiş istediği bilgi-belgeye zamanında ulaşamazsa süreç uzamakta, işleri aksamakta, iş yoğunluğunu da arttırmakta...” (M14)

“Müfettiş tarafından istenilen bilgi-belgelerin belirli bir süre içinde verilmesine yönelik mevzuat düzenlemesi yapılmalıdır. Kurumlar ellerinde bilgi-belgeleri müfettişe vermeleri konusunda uyarılmalı, süre tanınmalıdır. 15 Temmuz sonrasında müfettişleri FETÖ soruşturmalarında Savcılık ve Emniyet Müdürlüklerinden istedikleri bilgi-belgeye ulaşamamışlardır. Bazı kurumlar bilgileri paylaşmaktan kaçınmakta, bazıları ise çok geç cevap vermektedirler. Oysa e-devlet üzerinden şifre ile buralardan alıntı yapmak, kaynak taramak mümkün olurdu.” (M5)

Ayrıca illerde görevli eğitim müfettişlerince, “*müfettişlere inceleme ve soruşturmalar için araç tahsis edilmesi*” ve “*inceleme ve soruşturma çalışmaları için çalışma mekânı*

ayrılması/oluşturulması” çözüm önerisi olarak dile getirilmiştir. Belirtilen çözüm önerisine ilişkin olarak, katılımcılardan bazılarının görüşleri kendi ifadeleriyle aşağıdaki gibidir:

“...İdare tarafından inceleme ve soruşturma görevlerine giderken araç tahsis edilmeli, ifade ve çalışma için mekân ayrılmalı, müfettişler göreve kendi araçları ile gitmekte, adeta aynı zamanda da şoförlük yapmaktadır. Kimi zaman da kaza yaparak hem maddi hem de manevi olarak zarar uğramaktadırlar. Bu durum aynı zamanda müfettişe verilen değeri göstermektedir. Müfettişlerin çoğu zaman ifade alabilecekleri, çalışabilecekleri mekânlar yoktur. Dosyaları eve taşımakta, sabahlara kadar dosya yazmaktadırlar...” (M13)

“Müfettişlere görev için araç verilmeli, harcamalar peşin ödenmeli, müfettişlere göreve çıkarken araç ve şoför tahsisi yapılmalı, bu müfettişin itibarını da arttıracak, olası kazaları ve maddi-manevi kayıpları önleyecektir. Müfettişler çoğu zaman kendi ceplerinden harcama yapmakta, ailesinin ihtiyacını masraflarına harcamakta, bu harcamalarını ise bazen aylarca sonra geri almaktadır. O nedenle yolluk-yevmiyeleri peşin (avans) olarak ödenmelidir...” (M17)

Müfettişlerin iş yoğunluğundan kaynaklanan sorunlara yönelik çözüm önerileri.

İllerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturma görevlerini yerine getirirken müfettişlerin iş yoğunluğundan kaynaklanan sorunlara yönelik çözüm önerileri; müfettişlerle ilgili olumsuz algıyı ve önyargıyı yok etmeye yönelik öğretmen ve yöneticilere bilgilendirme yapılması, olarak ifade edilmiştir (Tablo 3). Belirtilen çözüm önerisine ilişkin olarak, katılımcılardan bazılarının görüşleri kendi ifadeleriyle aşağıdaki gibidir:

“...Öğretmen ve yöneticilerin müfettiş ile ilgili ön yargılarını gidermeye yönelik bilgilendirme ve eğitimler yapılmalıdır. ...” (M7)

“Müfettişlerle ilgili önyargıları gidermek için öğretmenlerle müfettişlerin buluşmalarını sağlayacak seminerler verdirilmeli...” (M11)

Ayrıca illerde görevli eğitim müfettişlerince, “illerin personel ve kurum sayısına göre müfettiş atamasının yapılması” ve “yönetim tarafından çözülebilecek sorunların inceleme ve soruşturmaya dönüştürülmemesi” çözüm önerisi olarak dile getirilmiştir. Belirtilen çözüm önerisine ilişkin olarak, katılımcılardan bazılarının görüşleri kendi ifadeleriyle aşağıdaki gibidir:

“Müfettişlerin için norm kadro ile ilgili düzenleme yapılmadığından illerdeki müfettiş sayıları çok azdır. Son dönemlerde müfettiş alınmadığından şu anda müfettişler görevlerini yapamaz hale gelmişlerdir..” (M18)

“İllere göre norm kadroların belirlenerek, bu kadrolara yeterli müfettiş ataması yapılmalıdır. Giderek artan personel ve kurum sayısına rağmen her geçen gün müfettiş sayısı azalmıştır. Bu durum illerde görevli müfettişlerin iş yükünü inanılmaz derecede arttırmıştır.” (M5)”

Yine illerde çalışan eğitim müfettişleri tarafından müfettişlerin iş yoğunluğundan kaynaklanan sorunların çözümüne ilişkin olarak *“İllerde görevli eğitim müfettişlerinin görev tanımlarının dışında görev verilmesini önleyecek yasal düzenlemeler yapılmasını”* çözüm olarak önerilmiştir. Belirtilen çözüm önerisine ilişkin olarak, katılımcılardan bazılarının görüşleri kendi ifadeleriyle aşağıdaki gibidir:

“Görev alanı dışında soruşturma emri verilmemeli. Görev alanı dışında verilen görevler iş yoğunluğu oluşmakta, asli görevlerini yapmakta zorlamaktadırlar...” (M2)

“İllerde Valilerin müfettişlerin görev alanı, tanımı dışında müfettişlere görev vermesini önleyecek düzenlemeler yapılmalıdır... (M14)

Mevzuattan kaynaklanan sorunlara yönelik çözüm önerileri. İllerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturma görevlerini yerine getirirken mevzuattan kaynaklanan sorunlara yönelik çözüm önerileri; illerde görevli müfettişlerin görev alanları ve tanımları ilgili yasal boşlukların doldurulması, illerde görevli müfettişlerin bakanlığa veya valiliğe bağlı çalışmalarının sağlanması, özlük ve mali bakımdan eşdeğer müfettişlerin hakları ile eşit hale getirilmesi, olarak ifade edilmiştir (Tablo 3). Belirtilen çözüm önerisine ilişkin olarak, katılımcılardan bazılarının görüşleri kendi ifadeleriyle aşağıdaki gibidir:

“Müfettişleri milli eğitim müdürünün emrinden alınarak doğrudan bakana bağlı olarak çalışmasını sağlayacak çalışma merkezleri oluşturulmalı ya da Valilik emrinde çalışması sağlanmalıdır.” (M17)

“Müfettişlerin illerde il müdürüne bağlı olarak çalışmasının önüne geçilerek Bakanlığa bağlanması, böylece yerel baskılardan uzak görev yapmaları sağlanmalıdır...” (M3)

“İllerde ve Bakanlıkta istihdam edilen şeklindeki ikili müfettiş istihdamının kaldırılması, tüm müfettişlerin etkiden uzak çalışmalarını sağlamak için Bakanlığa bağlı çalışma merkezlerinde istihdam edilmesinin sağlanması, özlük ve mali hakların eşitlenmesi gerekir.” (M13)

Ayrıca illerde görevli eğitim müfettişlerince, *“MEB Personeli ile ilgili suç oluşturan fiillerin özel düzenleme ile tanımlanması, genel düzenlemelere bırakılmaması”* çözüm önerisi olarak dile getirilmiştir. Belirtilen çözüm önerisine ilişkin olarak, eğitim müfettişlerinin bireysel olarak dile getirdikleri ifadelerden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

“Mevzuatta müfettişlerin görev alanları tam olarak belirlenmeli, yetkisiz iş yaptırılmamalıdır.” (M16)

“Sübuta eren her fiilin tam karşılığının yasaların cezayı öngören maddelerinde yer almaması isabetli teklifte bulunulmasını güçleştirmekte, zaman zaman da aynı suça müfettişler tarafından farklı tekliflerde bulunulmasına neden olmaktadır, o nedenle özellikle eğitim kurumlarında görevli personelin suçları tanımlanmalı, suça/fiile göre ceza önerilmelidir.” (17)

Yöneticilerden kaynaklanan sorunlara yönelik çözüm önerileri. İllerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturma görevlerini yerine getirirken yöneticilerden kaynaklanan sorunlara yönelik çözüm önerileri; il müdürlerinin yöneticilik kademelerinden geçenler arasından liyakate dayalı atanması, disiplin amirlerinin inceleme ve soruşturma sonucunda getirilen teklifleri uygulaması konusunda standart getirilmesi ve sendikaların müfettişlerin görev alanlarına ve inceleme-soruşturma sonuçlarına yönelik baskısını azaltacak düzenlemeler yapılması, olarak ifade edilmiştir (Tablo 3). Belirtilen çözüm önerisine ilişkin olarak, katılımcılardan bazılarının görüşleri kendi ifadeleriyle aşağıdaki gibidir:

“...Baskı gruplarını kullanarak baskı kurmaya çalışmaları, yöneticilerin adamına göre sonuç beklentilerinin olması müfettişlerin görevini layıkıyla yapmasını engellemektedir. Bu

nedenle baskı gruplarından etkilenmeyecek eğitimin tüm kademelerinden geçmiş il müdürlerinin iş başına getirilmesi gerekir.” (M13)

“...Çıkacak sonuçta soruşturmayı gerektirecek hususlar varsa bu durumda adamına göre görevlendirme yapmayacak, objektif görevlendirme yapabilecek, sendikal baskılara boyun eğmeyecek kişilerin il müdürü olarak atanmasının sağlanması..” (M18)

Ayrıca illerde görevli eğitim müfettişlerince, *“il yöneticilerinin inceleme ve soruşturmalara müdahale etmesini engellemek için müfettişlerin yetkilerinin net ve açık olarak belirlenmesi”* çözüm önerisi olarak dile getirilmiştir. Belirtilen çözüm önerisine ilişkin olarak, katılımcılardan bazılarının görüşleri kendi ifadeleriyle aşağıdaki gibidir:

“Mevzuatta müfettişlerin görev, yetki ve konumlarının belirlenmesini, yasal boşlukların doldurulmasını böylece müfettişlerin belirsizlikten kurtarılmasını gerekli görüyorum.” (M17)

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Eğitim Müfettişlerinin inceleme-soruşturma çalışmalarını yürütürken karşılaştıkları sorunları ve çözüm önerilerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırma sonucunda, eğitim müfettişlerinin daha çok inceleme-soruşturma onayından kaynaklanan sorunlar ve bilgi-belge toplamaktan kaynaklanan sorunlarla karşılaştıkları, daha sonra sırasıyla müfettişlerin iş yoğunluğundan, mevzuattan ve yöneticilerden kaynaklanan sorunlarla karşılaştıkları belirlenmiştir.

Araştırmada, illerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturma görevlerini yerine getirirken inceleme-soruşturma onayından kaynaklanan sorunlar genel olarak; inceleme ve soruşturma onaylarının açık ve net olmaması, muğlak ifadelerin yer alması, somut bilgi-belgeye dayanmayan konuların inceleme-soruşturmaya konu edilmesi, olur/onayların eksik ve hatalı alınması; soruşturma olurunun olayın bütününe kapsayacak şekilde alınması ve soruşturma olurunda fiili işleyen kişilerin ve fiillerin tam olarak belirtilmemesinin müfettişlerin yeni olur/onay alma, gereksiz yazışma yapmalarına, ispat edilemeyecek konuların soruşturmaya konu edilmesinin zaman kaybına neden olduğu, bunun müfettişlerin iş yoğunluğunu daha da arttırdığı, diğer görevlerini yapmakta güçlük çekmelerine neden olması sorun olarak tespit edilmiştir.

Ulaşılan bu sonuç, Beyhan'ın (2008) araştırmasında ulaştığı, iddiaların "olur" da net olarak belirtilmemesi ve dilekçe içeriğinin aynen yazılmasının soruşturmada yer alan iddiaların anlaşılmasını güçleştirdiği", "bilgi mahiyetinde yazışmalarla çözümlenebilecek konular inceleme konusu olarak verilmemelidir" bulgusuyla ve Özmen ve Şahin'in (2010) "ihbar ve şikâyet dilekçelerindeki içeriğin ayrıştırılmadan ve maddeleştirilmeden olduğu gibi olura yazılması" bulgusuyla örtüşmektedir. 3071 Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun'a aykırı olan, bilgi-belgeye dayanmayan konuların inceleme-soruşturmaya konu edilmesi müfettişlerce sorun olarak değerlendirilmiştir. Ortaya çıkan bu sorun Beyhan'ın (2008) araştırmasında ulaştığı "isimsiz ve kamu yararı taşımayan dilekçelerin işleme konulması" disiplin soruşturması emrinin alınması sırasında yaşanan en önemli sorun bulgusuyla benzerlik göstermektedir.

İllerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturma görevlerini yerine getirirken bilgi-belge toplamadan kaynaklanan sorunlar; ifade verenlerin gerçeği söylememeleri, istenilen bilgi-belgelerin zamanında verilmemesi, gizliliğe riayet edilmemesi, inceleme-soruşturmada müfettişlere araba tahsis edilmemesi ve inceleme-soruşturma için mekân olmaması olarak ifade edilmiştir.

İllerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturma görevlerini yerine getirirken bilgi-belge toplamadan kaynaklanan sorunlar genel olarak; ifade verenlerin gerçeği söylememeleri, istenilen bilgi-belgelerin zamanında verilmemesi, gizliliğe riayet edilmemesi, inceleme-soruşturmada müfettişlere araba tahsis edilmemesi, inceleme-soruşturma için mekân olmaması sorun olarak tespit edilmiştir. Özmen ve Şahin'in (2010), "soruşturma çalışmalarının yürütülmesi sırasında şikâyetçi ve itham edilen şahıslarca müfettişlere yapılmak istenen ikramların oluşturduğu olumsuzluklar", "istinabe yoluyla alınmak istenen ifadelerin geç gelmesi", "şikâyetçi ya da itham edilenlerce soruşturmanın sonucunun merak edilerek müfettişlere bu konuyla ilgili sorular sorulması", "yol ücretleri ve diğer giderlerin zamanında ödenmemesi" ve "şikâyetçi, muhbir, tanık ve itham edilen şahıslara ulaşılamaması" şeklinde ulaştığı sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

İllerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturma görevlerini yerine getirirken iş yoğunluğundan kaynaklanan sorunlar genel olarak; müfettişler ile ilgili önyargı, müfettişlerin iş yoğunluğu, iletişimle çözülebilecek konuların soruşturmaya dönüştürülmesi ve görev tanımında olmayan görevlerin müfettişlere yaptırılması sorun olarak tespit edilmiştir. Araştırmada ulaşılan bu sonuç, Söbü (2005) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde kurumlarda disiplin amirleri

tarafından rahatlıkla yapılacak inceleme ve soruşturma görevlerinin müfettişlere verilmesinin, iş yükünü artırdığı şekilde bir sonuca ulaşılmasıyla dile getirilmektedir. Özmen ve Şahin'in (2010), "görev alanlarının genişliği ve iş yükünün fazlalığından dolayı soruşturmalara yeterli zamanın ayrılamaması" ve "müfettişlere karşı ön yargıların oluşması" şeklinde ulaştığı sonuçla da benzerlik göstermektedir.

Araştırmada, illerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturma görevlerini yerine getirirken mevzuattan kaynaklanan sorunlar genel olarak; ikili müfettiş sistemi, suç olan fiillerin tam karşılığının yasalarda yer almaması ve özlük ve mali hakların eşdeğer müfettişlere göre daha kötü olmasını sorun olarak tespit edilmiştir. Beyhan'ın (2008) araştırmasında ulaştığı, "MEB bazı soruşturmaların iki koldan yürütülmesi zaman ve malî yönden israfa ve kargaşaya yol açmaktadır" ve ilköğretim müfettişlerinin özlük haklarının diğer kurumların müfettişleri ile aynı seviyede olmaması müfettişin isteksiz görev yapmasına neden olmaktadır" şeklindeki bulgular araştırmamız sonucunda ulaştığımız sorunlarla örtüşmektedir. Özmen ve Şahin'in (2010), "mevzuatın çok sık değişmesi, eski ve dağınık olması", "mevzuatın yargı kararlarıyla çelişmesi", "mevzuatta net olmayan ifadelerin bulunması", "disiplin mevzuatının cezayı öngören maddelerine göre getirilen tekliflerde eşitsizlikler yaşanması", "aynı soruşturmaya ilgili getirilen teklifler konusunda müfettişler arasında yorum farklılıklarının bulunması", "mevzuatın yargı kararlarıyla çelişmesi" ve "mevzuatta net olmayan ifadelerin bulunması" şeklindeki bulguları ile örtüşmektedir.

İllerde görevli eğitim müfettişlerinin inceleme ve soruşturma görevlerini yerine getirirken yöneticilerden kaynaklanan sorunlar genel olarak; il yöneticilerinin taraf olması, yöneticilerin adamına göre sonuç beklentisi, getirilen tekliflerin disiplin amirince uygulanmaması ve sendikal baskılar sorun olarak tespit edilmiştir. Araştırmada ulaşılan bu sonuç, Beyhan'ın (2008) araştırmasında ulaştığı, "rapor yazımı aşamasında bazı soruşturma olurları müfettişten alınıp başka bir müfettişe verilebilmektedir", "soruşturma sonucu yapılan teklifi disiplin âmirinin uygulamaması" ortadan kaldırmaktadır", "aynı suçtan dolayı farklı kişilere verilen teklifler birine uygulanırken diğerine uygulanmayabilmektedir", "ilköğretim müfettişleri başkanı atamalarında siyasîler etkili olmaktadır", "ilköğretim müfettişliği kurumuna bakanlığın üst düzey yöneticileri yanlı ve haksız bir şekilde olumsuz yaklaşmaktadırlar", "olaya ve kuruma göre müfettiş görevlendirilmektedir" tespiti ile benzerlik göstermektedir. Araştırmada ulaşılan sendikal baskılar sorunu, Özmen ve Şahin'in (2010) "baskı gruplarının emir makamlarına ya da müfettişlere

müdahale çalışmaları” ve “baskı gruplarının emir makamlarına ya da müfettişlere müdahale çalışmaları” şeklindeki bulguları ile örtüşmektedir.

Araştırmada tespit edilen sorunlara yönelik olarak eğitim müfettişleri; inceleme-soruşturma onaylarında konu ve iddiaların açık ve net olarak belirlenmesi ve somut bilgi ve belgeye dayanmayan iddiaların soruşturmaya konu yapılmaması, müfettişlerin inceleme-soruşturma konuları ile ilgili her türlü belgeye hızlı ve ulaşmasını sağlayacak yetki düzenlemesi yapılması ve istenilen bilgi-belgeleri zamanında vermeyenler ile ilgili yaptırım uygulanması, müfettişlerle ilgili olumsuz algıyı ve önyargıyı yok etmeye yönelik öğretmen ve yöneticilere bilgilendirme yapılması, illerde görevli müfettişlerin görev alanları ve tanımları ilgili yasal boşlukların doldurulması, illerde görevli müfettişlerin bakanlığa veya valiliğe bağlı çalışmalarının sağlanması, özlük ve mali bakımdan eşdeğer müfettişlerin hakları ile eşit hale getirilmesi, il müdürlerinin yöneticilik kademelerinden geçenler arasından liyakate dayalı atanması, disiplin amirlerinin inceleme ve soruşturma sonucunda getirilen teklifleri uygulanması konusunda standart getirilmesi ve sendikaların müfettişlerin görev alanlarına ve inceleme-soruşturma sonuçlarına yönelik baskısını azaltacak düzenlemeler yapılmasını çözüm önerileri olarak belirtilmiştir.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak şu önerilerde bulunulabilir:

1- İhbar, şikâyet dilekçeleri ve CİMER başvurularındaki konusu suç teşkil eden iddialar/fiiller açık ve net olarak belirlendikten sonra ve maddeleştirilerek onay alınmalıdır. (İddialar, fiiller her ne kadar başkan tarafından yapılsa da çoğunlukla memur ve şefler iddiaları onaya bağlamaktadırlar. İş yoğunluğu nedeniyle iddiaları ayırıştırmak, netleştirmek zaman alıcı ve uzmanlık gerektiren bir durumdur. Bu nedenle işin kolayı tercih edilmektedir. Sonrasında müfettiş, iddiaları maddeleştirerek yeni onay almak, onayı düzeltmek zorunda kalmaktadır).

2- 3071 Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanuna aykırı, somut bilgi ve belgeye dayanmayan dilekçeler işleme konulmamalı, “kamu yararının” ne anlama geldiği ilgili yasada açıklığa kavuşturularak istismar edilmesinin önüne geçilmelidir.

3- Yönetim tarafından iletişimle çözülebilecek basit konuların inceleme ve soruşturmaya dönüştürülmesinin önü alınmalıdır.

4- Müfettişlerin inceleme-soruşturma konuları ile ilgili her türlü belgeye hızlı ve ulaşmasını sağlayacak yasal düzenleme yapılmalı, istenilen bili-belgeleri zamanında vermeyenler hakkında yaptırım uygulanmalıdır.

5- Müfettişlere görev için araç tahsis edilmeli, inceleme-soruşturma çalışmalarını yürütmek, ifade almak için bireysel çalışma odaları tahsis edilmelidir.

6- İnceleme ve soruşturma konularında öğretmen, yönetici ve müfettişler sürekli eğitimden geçirilmelidir.

7- Müfettişlerin görev tanımları yeniden yapılarak yasal boşluklar doldurulmalıdır.

8- İllerin kurum-personel sayıları dikkate alınarak oluşturulacak norm sayısına uygun atama yapılarak müfettiş açığı giderilmelidir.

9- Müfettişlerce getirilen disiplin cezası tekliflerinin uygulanması konusunda disiplin amirini bağlayıcı düzenlemeler yapılmalıdır.

10- Eğitim kurum ve personeline özgü suç ve cezaların, yapılacak düzenleme ile eylem ile mevzuattaki karşılığı arasında sağlıklı ilişkinin kurulması ve cezayı öngören durumlara getirilen tekliflerdeki eşitsizliklerin kaldırılması için mevzuat değişikliği yapılmalıdır.

11- Müfettişlerinin geçici görev yollukları ve harcırahlarının göreve çıkmadan önce nakit olarak ödenebilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

12- İkili müfettiş sistemi kaldırılarak eşit özlük ve mali haklara sahip Bakanlık merkez teşkilatına bağlı çalışma merkezlerinde faaliyetlerini sürdüreceği yapılanmaya gidilmelidir.

Kaynakça

- Akıllıoğlu, T. (1983). *Yönetim önünde savunma hakları*. Ankara: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayın No: 206.
- Başar, H. (1995). *Eğitim denetçisi “rolleri, yeterlikleri, seçilmesi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Başar, H. (2000). *Eğitim denetçisi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Beyhan, A. (2008). *İlköğretim müfettişlerinin disiplin soruşturması sürecinde karşılaştıkları sorunlar*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage
- DİB. (2000). *Denetim ve soruşturma rehberi*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Kanlıdere, M. (1998). *Denetimde disiplin ve soruşturmaların önemi ve tarım kredi kooperatifleri ve birlikleri uygulaması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karaman, Y. (1997). Eğitim işgörenlerin disiplin sorunu. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(2), 859-874.
- Lincoln, Y. S. ve Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- MEB. (2006). *İnceleme-soruşturma ve ön inceleme rehberi*. Ankara: Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yayını No:46.
- MEB. (2007). *Disiplin amirleri ve muhakkikler için soruşturma rehberi*. Ankara: Ankara: Teftiş Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- Miles, M. & Huberman, A. (2015). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. (2nd ed.). Calif: Sage.
- Neuman, L. (2007). *Toplumsal araştırma yöntemleri: Nitel ve nicel yaklaşımlar*. İstanbul: Yayın Odası.
- Özmen, F. ve Şahin, Ş. (2010). İlköğretim müfettişlerinin soruşturma görevini yerine getirirken karşılaştıkları sorunlar. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 92-109.
- Resmi Gazete (14 Eylül 2011, sayı: 28054). Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK.652), <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110914-1.htm>
- Resmi Gazete (14 Mart 2014, sayı: 28941). Millî Eğitim Temel Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (6528), <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/03/20140314-1.htm>
- Resmi Gazete (12 Aralık 2016, sayı: 29913). Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (6764), <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/12/20161209-5.htm>
- Resmi Gazete (20 Ağustos 2017, sayı: 30160). Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/08/20170820-1.htm>

- Resmi Gazete (6 Temmuz 2021, sayı: 31533). Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 78), <https://www.resmigazete.gov.tr/fihrist?tarih=2021-07-06>
- Resmi Gazete (2 Aralık 2021, sayı: 31678). Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 87), <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/12/20211203.pdf>
- Resmi Gazete (13 Haziran 2010, sayı: 27610). Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun İle Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/06/20100613-2.htm>
- Resmi Gazete (1 Mart 2022, sayı: 31765). Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Müfettişleri Yönetmeliği, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/03/20220301-9.htm>
- Söbü, A. (2005). *İlköğretim müfettişlerinin sorunları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Sönmez, N. (2002). *Disiplin hukuku*. İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- Şahin, M. (1986). *Millî eğitim bakanlığında disiplin ve idari idari soruşturma*. (Yayımlanmamış uzmanlık tezi). Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi, Ankara.
- Taymaz, H. (2002). *Teftiş: Kavramlar, ilkeler, yöntemler*. Ankara: Pegem-A yayıncılık.
- Ünal, A. (2006). *Eğitim kurumlarında adli ve idari soruşturma*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, A. (2007). *İlköğretim müfettişlerinin mesleki görevlerini yerine getirme durumları ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Yurdakul, A. ve Tok, T. N. (2017). Maarif müfettişlerinin görev alanlarına ilişkin görüşleri. *Journal of Human Sciences*, 14(4), 5008-5019.

Extended Abstract

Introduction

The Turkish Ministry of National Education assigns Ministerial Education Inspectors and education inspectors in provinces with the duty of inspection and investigation to make staff in educational institutions do their duties regularly, ensure a positive working place, and determine whether the conducted acts are legal. Inspectors' duty is to gather information and documents

regarding the acts considered to be illegal or a crime and obtain the statements of the parties. Revealing whether the claim is true and, if so, the assessment and the suggestion for the right punishment according to the laws are also among the duties of inspectors. Inspectors have important responsibilities in terms of meeting the needs of work in educational institutions, reaching goals and efficiency. In addition to this, it is possible to mention many problems they face when they fulfil their responsibilities.

This study aims to identify the problems faced in the period of inspection and investigation, improving the performances of inspectors by taking precautions and finding solutions within. Solving those problems will be useful in that inspection and investigation work will be completed faster and fair decisions will be made. In this regard, the research aims to determine the problems faced by the education inspectors working in provinces during the inspection and investigation process and suggest solutions for those problems. For this purpose, two questions were asked:

- 1- What are the problems faced by the education inspectors working in provinces during inspection and investigation?
- 2- What are the solutions for the problems faced by the education inspectors working in provinces during inspection and investigation?

Method

This research is designed as a case study as the aim is to reveal the problems faced by the education inspectors working in provinces during the inspection and investigation process. The study group consisted of 19 education supervisors working in Düzce, Bolu and Sakarya Provincial Directorates of National Education in the 2020-2021 school year. The maximum variation sampling method, one of the purposeful sampling methods, is utilized to form the study group. Semi-structured interview form, developed by the researcher with expert opinion, is preferred to reach systematic and in-depth information. Interviews were conducted in March-April in the 2020-2021 school year. The data are studied by using the content analysis method.

Findings

The problems faced by the education inspectors working in provinces during inspection and investigation are determined as the problems resulting from inspection-investigation approval

(unclear inspection and investigation approvals, the presence of ambiguous statements); problems resulting from obtaining information and documentation (false statements of the affiants, late arrival of the requested information and documents); problems related to heavy workload (bias towards inspectors, inspectors' workload); problems related to legislation (legal gap, dual inspector system, the weakening of status) and problems resulting from administrators (administrators as a party, administrators' different expectations from different people).

Solutions for those problems stated by education inspectors working in provinces are as follows: clear definition of issues and claims in the inspection-investigation approval, excluding the claims not based on tangible data and documents, making authority regulations which will help inspectors reach all documents related to inspection-investigation faster and enforcing people who do not submit requested information-documents on time.

Additionally, the other issues found are as follows: informing teachers and administrators to overcome prejudices against inspectors, filling out the legal gaps related to inspectors' purviews and job descriptions, finding a way for inspectors working in provinces to serve under ministry or governorship, equaling equivalent inspectors in terms of personal and financial rights with their rights and weakening the status, the appointment of the provincial managers merit-based among the ones working previously as administrators.

Discussion and Results

The approval authority needs to make it clear which claims in complaint petitions will be inspected and investigated when inspectors are assigned. Particularly, the approval formed as "Investigation when necessary to inspect the issues in the attached complaint petition" is not available. In that case, the inspector will be obliged to decide which issues need to be inspected or investigated. However, this authority belongs to the approval authority. Additionally, not setting boundaries in the approval of inspection and investigation makes the inspector's job harder and causes delays in the documentation process. For this reason, it is important to present the claims item by item in inspection and investigation approval.

On the other hand, including issues, which are not based on documents and violate the Exercise of the Right to Petition 3071 Law, in the inspection-investigation process increases the workload of the inspector, causes a waste of time and resources, and also encourages the abuse of petition right.

In CIMER requests, it is crucial to state that there are many claims defaming without relying on concrete information and documents. Hiding names and requests without hierarchical order poses serious problems in these requests. The inspector is obliged to deal with imaginary issues claimed with false statements.

Educational inspectors working in provinces carry out their duties under the authority of the Provincial Directorate for National Education, and this interferes with their free work. The fact that most of the Provincial Directors of National Education are appointed with political references brings with it the direction and intervention of the inspectors by the provincial director in line with the will of politics while on duty.

Inspectors need to reach the necessary information and documents in a short time. In this regard, the barriers to accessing information and documents should be removed. When the affiants do not want to testify, they fear that their statements will be revealed. The fact that the statements are captured particularly by complainers may lead to hostility among people. That's why, in terms of the privacy of the document, the privacy policy should never be disregarded in every phase of documentation. When the inspectors do their duties in the process of inspection and investigation, all facilities should be shared to help them reach the working site.

ETİK BEYAN: "İllerde Görevli Eğitim Müfettişlerinin İnceleme-Soruşturma Görevleri Sırasında Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır ve veriler toplanmadan önce Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan 24.06.2021 tarih ve 2021/175 sayılı etik izni alınmıştır. Karşılaşılacak tüm etik ihlallerde "Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yayın Kurulunun" hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim.